

ԿԱՐԾԻՔ

Ը.00.02 «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար ներկայացված Արտակ Լևիկի Աղաջանյանի «Արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության հիմնախնդիրները Հայաստանում» թեմայով ատենախոսության վերաբերյալ

Ատենախոսության թեմայի արդիականությունը

Շուկայական տնտեսության պայմաններում կազմակերպությունների գործունեությունը օբյեկտիվորեն նպաստել է տնտեսագիտության բնագավառում «կազմակերպության կայունություն» հասկացության ներմուծմանը: Ներկայումս հատկապես ՀՀ տնտեսության մեջ այն շատ հաճախ նույնացվում է ֆինանսական կայունության հետ, որն արտահայտում է անհավասարակշիռ շուկայական միջավայրում կազմակերպության ֆինանսատնտեսական գործունեության արդյունքների համապատասխանության աստիճանը գործող շուկայական պահանջներին և պայմաններին:

Սակայն կազմակերպության կայունությունը առավել լայն հասկացություն է: Այն կազմակերպության հատկանիշն է, նրա կարողությունը՝ գործել և զարգանալ արտաքին և ներքին ազդեցությունների պայմաններում՝ պահպանելով իր հավասարակշռությունը:

Շուկայական համակարգում կազմակերպությունների զարգացումը, որպես նրանց կայունության բարձրացման գործընթաց, կապված է տնտեսական հիմքի հետևողական ստեղծման անհրաժեշտության հետ: Վերջինիս իրագործումն ունի բազմակողմանի ուղղվածություն: Աշխատանքում ուսումնասիրվում է խնդիրների այն համալիրը, որը վերաբերում է ժամանակակից կազմակերպության կայունության և զարգացման ոլորտին: Ամբողջության մեջ այդ խնդիրների հաջող լուծումը կազմակերպություններին թույլ կտա առավել արդյունավետորեն դիմակայել տարբեր տեսակի շուկայական տատանումներին և բարձրացնել իրենց կայունությունը:

Կազմակերպության կայունության հիմնախնդիրը դեռևս գտնվում է տեսական-ճանաչողական ձևավորման փուլում: Հիմնախնդրի անբավարար ուսումնասիրությունը ծնում է կայունության հասկացության և դրա մակարդակի բարձրացման տարակարծիք մեկնաբանություններ: Մասնագիտական

գրականության մեջ կազմակերպության կայունության վերաբերյալ ուսումնասիրությունները վկայում են, որ դեռ գիտականորեն երևույթի արդյունավետ գնահատման կարիք կա: Այստեղ անհրաժեշտ են նոր, հստակ տեսական կողմնորոշիչներ:

Կազմակերպության կայունության և զարգացման տեսության հիմունքների ուսումնասիրումը և գործնական առաջարկությունների մշակումը հնարավորություն կտան որակապես փոխել կազմակերպությունների և դրանցում տեղի ունեցող գործընթացների կարգավորման նկատմամբ մոտեցումները, որոնք վերջին հաշվով կնպաստեն շուկայական պայմաններին կազմակերպությունների արդյունավետ հարմարեցմանը:

Չետագոտության նպատակը և հիմնական խնդիրները

Աշխատանքի հիմնական նպատակը շուկայական հարաբերությունների պայմաններում արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության ապահովմանն ուղղված մոտեցումների և առաջարկությունների մշակումն է, որին հասնելու համար աշխատանքում առաջադրվել և լուծվել են հետևյալ խնդիրները.

- ուսումնասիրել կազմակերպությունների կայունության տեսական և մեթոդաբանական հիմքերը,
- բացահայտել արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության վրա ազդող գործոնները,
- վերլուծել կազմակերպությունների կայունության գնահատման մեթոդները,
- ուսումնասիրել Հայաստանի արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության ապահովման առանձնահատկությունները,
- գնահատել Հայաստանի արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության մակարդակը,
- բացահայտել պետության դերը արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության ապահովման գործում,
- մշակել առաջարկություններ՝ ուղղված «պետություն-մասնավոր հատված» գործընկերության բարելավմանը,
- մշակել արդյունաբերական կազմակերպություններում նորարական գործունեության խթանմանը և սոցիալական կայունությանն ուղղված առաջարկություններ:

Ատենախոսության կառուցվածքը և բովանդակությունը

Ատենախոսությունը բաղկացած է ներածությունից, երեք գլխից, եզրակացություններից, օգտագործված գրականության ցանկից: Ատենախոսությունը շարադարված է 124 էջի վրա, ներառյալ՝ օգտագործված գրականության ցանկը:

Ատենախոսության ներածությունում հիմնավորվել է թեմայի արդիականությունը, ձևակերպվել են հետազոտության նպատակն ու խնդիրները, աշխատանքի տեսական, տեղեկատվական և մեթոդաբանական հիմքերը, ներկայացվել են հետազոտության հիմնական արդյունքները և գիտական նորույթը, տեսական և գործնական նշանակությունը: Ատենախոսության առաջին՝ «Կազմակերպությունների կայունության տեսական և մեթոդաբանական հիմքերը» գլխում դիտարկվել է կազմակերպությունների կայունության հասկացությունը և վեր են հանվել դրա ապահովման խնդիրները, բացահայտվել են արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության վրա ազդող գործոնները և ուսումնասիրվել են արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության գնահատման մեթոդները:

Ատենախոսության երկրորդ՝ «Արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության առանձնահատկությունները Հայաստանի Հանրապետությունում» գլխում կատարվել է Հայաստանի արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության մակարդակի վերլուծություն, հիմնավորվել է պետության դերը արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության ապահովման գործում:

Ատենախոսության երրորդ՝ «Արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության բարձրացման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» գլխում ներկայացվել են պետություն-մասնավոր գործընկերության բարելավման հնարավոր ուղղությունները, մշակվել են արդյունաբերական կազմակերպությունների նորարական գործունեության խթանման լծակները և առաջադրվել են արդյունաբերական կազմակերպություններում սոցիալական կայունության ամրապնդման համար անհրաժեշտ մեխանիզմներ և մոտեցումներ:

Ատենախոսությունը եզրափակվում է եզրակացություններով, որտեղ ամփոփ ներկայացված են հետազոտության հիմնական արդյունքները, հակիրճ ձևակերպված են կատարված եզրահանգումները և առաջարկվող հիմնական մոտեցումները:

**Աշխատանքի հիմնական գիտական արդյունքները և գիտագործնական
նշանակությունը**

Ատենախոսի կողմից ներկայացված ատենախոսության հիմնական գիտական արդյունքներն ու նորոյթը կայանում են հետևյալում.

1. ՀՀ արդյունաբերության կառուցվածքի կատարելագործման և հանրապետությունում ներդրումային քաղաքականության արդյունավետության բարձրացման նպատակով աշխատանքում մշակվել են «պետություն-մասնավոր հատված» գործընկերության բարելավմանը միտված առաջարկություններ, ուղղված հիմնական միջոցների արդիականացմանը, շրջանառու ֆոնդերի հայթայթմանը, ֆինանսական հոսքերի կառավարմանը, տրանսպորտային և արտադրական լոգիստիկ համակարգերի օգտագործմանը:
2. Հայաստանի արդյունաբերական կազմակերպությունների տնտեսական կայունության բարձրացման նպատակով մշակվել են հայեցակարգային մոտեցումներ, որոնք, ելնելով արտաքին միջավայրի հետ կազմակերպության փոխգործակցային կապերից, տեղեկատվական ապահովվածությունից և գործունեության ռազմավարական ուղղությունների ընտրությունից, թույլ կտան խթանել արտաքին ներդրումների ներգրավումը և արտադրության տեխնոլոգիական ուղղությունների զարգացումը:
3. Իրականացվել է կազմակերպությունների կայունության ապահովման գործում սոցիալական գործոնի կարևորության համակողմանի հիմնավորում և մշակվել է դրա ամրապանդմանն ուղղված մոտեցումներ, որոնք կնպաստեն կազմակերպություններում արտադրողականության բարձրացմանը, գործարար ակտիվության խթանմանը, նորամուծությունների առաջադրմանը և ռեսուրսների ռացիոնալ օգտագործմանը:

Դիտողություններ ատենախոսության վերաբերյալ

1. Աղյուսակ 1-ում (Էջ 12) ատենախոսը ներկայացրել է տնտեսական կայունության հասկացության տարբեր մեկնաբանություններ, որոնք բոլորը ռուս հեղինակների տեսակետեր են:
2. Աղյուսակ 5-ը (Էջ 38) վերնագրված է. *«Ջերմուկ Ինթերնեյշնլ Պեպսի-Կոլա Բոթլեր» ՍՊԸ-ի աշխատողների միջին տարեկան թվաքանակը և արտադրական հիմնական միջոցները», սակայն աշխատողների միջին տարեկան թվաքանակի վերաբերյալ տվյալները բացակայում են:*
3. Ատենախոսությունում հեղինակը կազմակերպության կայունությունը բնութագրել է որպես ներքին և արտաքին միջավայրերի ազդեցության տակ նրա վիճակի էական ցուցանիշների օպտիմալ մակարդակի պահպանման կարողությունը, ինչն ապահովում է նրա հավասարակշռությունը և զարգացման ուղղվածությունը: Սակայն 2.2 ենթազխում (*«Պետության դերը արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության ապահովման գործում»*), ըստ էության, ներկայացված չեն պետության կողմից կիրառվող այն մեխանիզմները, որոնք ապահովում են հենց կազմակերպությունների կայունությունը:
4. «Եզրակացություններ» բաժնի 8-րդ կետում ատենախոսը նշել է. *«Չարգացած երկրների փորձի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ տնտեսության կայունության և առաջընթացի ապահովման գործում մեծ է սոցիալական գործոնի դերը»:* Ատենախոսությունում, սակայն, զարգացած երկրների փորձի ուսումնասիրության չհանդիպեցինք:
5. Գծապատկերների համարակալումը կրկնվում է. ատենախոսությունում 5 համարի երկու գծապատկեր կա:

Եզրակացություն

Արված դիտողությունները, մեր կարծիքով, չեն ստվերում հետազոտության արդյունքները: Դրանք ատենախոսի հետագա ուսումնասիրությունների որակի բարելավման նպատակ են հետապնդում:

Արտակ Աղաջանյանի թեկնածուական ատենախոսությունն ինքնուրույն հետազոտություն է, որտեղ փորձ է արված լուծել տեսական և գործնական արժեքավոր և արդիական խնդիրներ:

Ատենախոսը ցուցաբերել է մասնագիտական և վերլուծական խորը գիտելիքներ, ստացված արդյունքները տեսական, մեթոդական և գործնական կարևոր նշանակություն ունեն:

Ատենախոսության հիմնական արդյունքները հրապարակված են: Սեղմագիրը համապատասխանում է ատենախոսության բովանդակությանը և արտացոլում է դրա հիմնական դրույթները:

Ատենախոսությունը համապատասխանում է ՀՀ կառավարության 1997թ. օգոստոսի 8-ի թիվ 327 որոշմամբ հաստատված «Հայաստանի Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի» 6-րդ և 7-րդ կետերի պահանջներին, իսկ դրա հեղինակն արժանի է Ը.00.02. «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհմանը:

**Պաշտոնական ընդդիմախոս,
տնտեսագիտության թեկնածու՝**

Կ. Բ. ԹՈՄԻԿՅԱՆ

**Պարոն Կ. Թոմիկյանի
ստորագրությունը հաստատում եմ՝
ԵՊՀ գիտական քարտուղար,
բանասիրական
գիտությունների թեկնածու՝**

Մ.Վ. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

17/06/2022թ.